

A személyes projekt alapsémája

Bevezetés

A rendelkezésünkre álló idő azt engedi meg, hogy csak néhány vonását mutassam be a személyes és a közösségi projektnek. Alaposan utána tudtok nézni az összes többi szempontnak két erről szóló könyvemben, amelyek már magyarra is le vannak fordítva, és nemsokára megjelennek a Sapiencia Főiskola *Vita Consecrata* című sorozatában:

- *Személyes projekt ...mert hitelesen akarok élni*
- *Közösségi projekt ...hogyan találkozunk és közösségben legyünk egymással*

1. Az emberi egzisztencia „projekt”

A személyes projekt létértelme annak köszönhető, hogy maga az emberi létezés is projekt a szó legradikálisabb értelmében: létezni, egzisztálni azt jelenti, hogy elvállalom szabadságom kalandját, és így annak felelősségét, hogy saját kezembe vegyem életemet annak eldöntésére, hogy mit akarok kezdeni magammal. A személyes projektnek mint segédeszköznek akkor van értelme, amikor valaki elfogadja, hogy az élet kérlelhetetlenül döntés (*optio*), vagyis projekt: el kell döntenem, mi akarok lenni, választanom kell egyet az élet által felkínált sok alternatíva közül.

Szépen megfogalmazta ezt Carlos Sanz:

„A szobrász egyelőre fekvő nemes fa törzsét nézegette. Becsukta félig a szemét, és mintha fény szűrődne át rajta egy csodálatos formát látott meg a fában, aztán egy másikat, és ismét egy másikat... a végtelenségig sorjázta. Nem képzeletbeli lények voltak, nem; valóságosak voltak: ott voltak belül. A szobrász munkája épp az volt, hogy kimentse azokat a teremtményeket, kiszabadítsa fabörtönükből. De amikor kézbe fogta a vésőt, teljesen megbénult. A fatörzs mélyéből ezernyi lény nyújtotta felé a karját és kiáltott szabadulásért. Ha egyiket megmenti, lemond a többiről, de ha nem választ közülük, akkor mindegyiket elveszíti. De hogyan mondhatna le arról az egyetlen teremtményről, amelyet kimenthet? – Hirtelen borzongás járta át, mert felismerte, hogy az a fatörzs a saját élete; a rejtőző formák élete megélésének ezernyi lehetséges módját jelentik, és magának kell kiválasztani a maga egyetlen rendeltetését, és neki kell megfaragnia azt a saját kezével.”¹

Ebben áll a személyes projekt: felvállalni a létezésnek mint saját szabadságunk kalandjának ezt a magasatos és olykor drámai jellegét, azt, hogy választani kell és el kell döntenem, mi akarok lenni. A személyes projekt az a segédeszköz, amely segít, hogy válasszak és döntsök e rendeltetés mellett, amelyet magam elé (célként) kitűzök.

1.1. Személyes projekt és hivatáskultúra

Korunkban sürgősen vissza kell térnünk a hivatás kultúrájához. Minden ember, mivel szabadság, arra hivatott, hogy döntsön, mi kíván lenni: mindannyiunknak van hivatása. Nem csak a szerzeteseknek. A létezés hivatás. Személynek lenni azt jelenti, hogy

¹ Ángel Sanz: *El alzar de las manos. Parábolas, oraciones, subsidios*, Publicaciones Claretianas, 16.

felelősséget vállalok saját életemért. A személylét választás, és ezért projekt. Csakhogy olyan társadalomban élünk, amely „menekül a szabadságtól” (Erich Fromm), fél választani, és ezért úgy dönt, inkább hagyja magát sodortatni a pillanatnyi kulturális áramlat által.

Olyan társadalomban élünk, amelyben manipulálják az embereket döntéseikben: az ideológiák, a kereskedelmi marketing, a fogyasztói társadalom, a pénz bálványozása..., ezek mind azt idézik elő, hogy az új nemzedékeket – mivel el vannak merülve ebben – a leginkább reklámozott irányzatok és divatok vonzzák, és az emberek abban a hamis tudatban élnek, hogy szabadok ebben a közegben.

Vissza kell térnünk a hivatáskultúrához, amelyben mindenki maga dönti el, mi akar lenni. Ez az emberi lény nagysága, amelyről nem mondhat le. Ha lemond arról, hogy éljen saját szabadságával, lemond arról, hogy személy legyen és személylétében növekedjen.

2. Mit értünk projekten?

Nézzük most csak a keresztény projektet. A keresztény projekt mindenekelőtt azt kívánja felismerni, mit kíván Isten tőlem vagy a közösségtől az adott időpontban. Ezért a **projekt lényege** a *megkülönböztetés, az imádságos mérlegelés* (discernimiento). A megkülönböztetés mindig azt a kérdést teszi fel nekünk: „Uram, mit akarsz tőlem?” Vagyis egzisztenciánkat dinamikus feszültségbe helyezi, folyamatosan felráz minket, emlékeztet, hogy mindig úton vagyunk, folyamatban léteünk, zarándokolunk, és szüntelenül azt kell kérdeznünk, mit akar tőlem Isten, hová akarja, hogy haladjak az éjszakában.

A projekt, mind a személyes, mind a közösségi, segédeszköz arra, hogy feltérképezzük, hova hív minket Isten, hogy ráérezzünk az ő vágyaira és úton lévő hívők legyünk. A projekt mint a megkülönböztetés gyakorlása azt a konkrét lépést hivatott felismerni, amelyet életem adott időszakában meg kell tennem.

A keresztény projekt magával hozza azt, hogy nem sajátítjuk ki az életet, hanem abból a kérdésből kiindulva élünk, hogy „Uram, mit akarsz, mit tegyek?”, és tudjuk azt, hogy a választ magamnak kell meghallanom azáltal, hogy fülelek Isten hangjára azokban a jelekben, amelyek róla érkeznek bensőm felől, a körülöttem élő emberek felől, az idők és helyek felől, amelyekben mozgom, és ezt Isten szavának fényénél teszem.

Ezért a megkülönböztetés, mielőtt munkamódszer lenne, a létezés egyik felfogási módja, azt fejezi ki, hogy miként viszonyulunk hozzá.

A projekt megpróbálja felszítani és megfelelő irányba terelni azt az evangéliumi feszültséget, amely a minden hívőként élő személy által felvállalt kihívásokból keletkezik:

- a) Azt a feszültséget, amely **énideálomból** születik; ezt az ideált az én **alapidöntésem** (*optio fundamentalis*) fejezi ki úgy, mint vonzerő, vágyaim mágnesként vonzó ereje, mint személyes vagy közösségi jövőm és teljességem horizontja.
- b) Azt a feszültséget, amely a **mostani, valós helyzetemnek** a tudatosításából fakad; érzékelem e helyzetnek a jelenlegi korlátjait, de az értékeit és nyitott lehetőségeit is, amelyek felé életeszményem bontakozhat tovább.

- c) Az **átalakulás és a növekedés dinamikáinak** feszültségét, amelyek a megkülönböztetés során született konkrét vállalatokban fejeződnek ki: a Szentlélek működik bennem, én pedig elhatározom magam, hogy kijelölöm azokat a konkrét lépéseket és útszakaszokat, amelyek megszabják személyes növekedési folyamatom útját.

Az életet projektként megélni antropológiai szempontból azt jelenti, hogy az életet *dinamikus és folyamatszerű feszültségként* fogjuk fel. Minden hivatás, amely megérdemli ezt a nevet, az egész élet folyamatában bontakozik ki. Aki leáll, aki nem halad tovább, az megghiúsítja a hivatás értelmét, amely épp azt jelenti, hogy minden időszakot alkalomnak tartunk arra, hogy a belső átalakulás állandó folyamatában éljünk, hűen alapdöntésünkhöz, amely hivatásunk legbelső középpontja.

Teológiai szempontból ez azt kívánja meg, hogy odafigyeljünk azokra a *megmozdulásokra*, melyeket saját hívó önazonosságunk tesz személyes vagy közösségi történetünk folyamán, hogy odafigyeljünk a Lélek művére bennem és szabadságomban.

3. Az emberi lény struktúrája

Antropológiai szempontból az ember egyszerre *egyedi (individuális), személyközi (közösségi) és történelmi* lény.

3.1. Ez az *individuális* jelleg két dologban fejeződhet ki:

- a) *Egyén* (individuum) mindaz, amit egyetlen, megismételhetetlen és önmagamhoz tartozó személyes énemen értünk. Egész létezésem nem más, mint ennek az „én”-nek a kibontakozása, amely mindig önmagával azonosnak tapasztalja meg magát, az életében végbemenő állandó változások ellenére. A filozófus Zubiri találóan fejezte ezt ki: „Yo soy siempre *el mismo*, pero nunca soy *lo mismo*.” – „Én mindig ugyanaz a valaki vagyok, de sosem ugyanazon a módon.”
- b) *Egyedi személynek* (persona) lenni azt jelenti, hogy tudom: az életem hozzám tartozik, én vagyok szuverén alanya döntéseimnek, valamint annak, hogy mit akarok az életemmel és önmagammal, és ezzel egy időben felelősséget is vállalok mindezért. Kezembe veszem életemet, hogy eldöntsem, ki/mi akarok lenni.

3.2. Ugyanakkor minden személy *személyközi* (közösségi) lény is. Az emberi lény arra teremtett, hogy kapcsolatban létezzen, kapcsolatokra lépjen. Az ember lényegénél fogva társadalmi lény, akinek élete úgy valósul meg, hogy együtt él másokkal. Minden személy lényegénél fogva kapcsolatban él, és így legsajátabb s legmélyebb önazonossága egyedül más személyek jelenlétében és velük való érintkezésben bontakozhat ki.

3.3. Végezetül az ember történelmi és világi lény. Vagyis egy konkrét történelmi környezetben és helyen él, amely hatással van rá, és amelyre neki is többé-kevésbé hatást kell gyakorolnia. A történelem olyan lehetőségek teremtése, amelyeken keresztül kibontakozhatok és mások kibontakozását is segíthetem.

Ez a három terület az a hely, ahol Isten szembejön, ahol találkozik velünk.

4. A keresztény projekt teológiai struktúrája

Isten, amikor felkínálja az embernek üdvözítő projektjét, számításba veszi ezt a hármas emberi létállapotot, az ember egyedi, társadalmi és történelmi voltát. Keresztény az, aki felfedezi, hogy Jézus egy olyan alternatív életprojektet kínál, amely abban áll, hogy ezt a három dimenziót övele együtt és hozzá hasonlóan éljük meg. Amikor Jézus követésére hív, figyelembe veszi a személynek ezt a három dimenzióját:

- a) *„Fölment a hegyre, és magához hívta, akiket akart, és azok odamentek hozzá.*
- b) *Létrehozta a tizenkettőt, hogy vele legyenek,*
- c) *és hogy elküldje őket igét hirdetni, és hatalmat adott nekik, hogy kiűzzék az ördögöket.” (Mk 3,13–15)*

- a) A keresztény hivatás az *egyéni személyes meghívással* kezdődik.

Minden felnőtt létezés – azt mondtuk – abban a képességünkben valósul meg, hogy kezünkbe vegyük életünket, és eldöntsük, mi magunk mit akarunk kezdeni vele. Ez azt is maga után vonja, hogy felelősséget kell vállalnom azért, ami életemmel történik, az tőlem függ, és nem hárítom át másra, egész életem folyamán én magam vállalom érte felelősséget. Életem nagy döntéseiben semmi és senki nem helyettesíthet.

Ezért a keresztény hivatáshoz első helyen hozzátartozik, hogy az életet mindig Istennel szemtől szemben éljük, egy én-te kapcsolatban, és hogy sosem szököm ki ebből a kapcsolatból, amelytől létezésem függ. Isten személyes kapcsolatot keres velem. A hit elsődlegesen nem azt jelenti, hogy elhiszünk bizonyos hitigazságokat, hanem azt, hogy Isten szerető és közvetlen jelenlétében élünk, aki nevémen szólítva hív engem.

Márk evangéliuma az imént idézett szakaszban felsorolja az összes tanítvány nevét, akiket Jézus nevükön szólítva hívott meg: Péter, János, Jakab... A keresztény ember személyes projektje első helyen Istennek erre a személyes hívására figyel. Egyedül rajtam áll, hogy találkozom-e övele és hogyan válaszolok neki.

- b) *Hogy vele legyenek.*

Azok, akik követik Jézust, az egybe-hívottak családját alkotják, mert mindenkit ugyanaz a Lélek és szenvedély vezet. Azok, akik követik Jézust és szenvedélyesen megragadták Isten országának ügyét olyan családot alkotnak, amelyet a vérségiéknél erősebb kötelékek tartanak egybe: ők Jézus tanítványai, akik az ő szava szerint élnek: „Aki teljesíti mennyei Atyám akaratát, az az én testvérem, nővérem és anyám” (Mk 12,50).

A közösségi projekt a tanítvány ezen dimenziójának felel meg: ő is egybe-hívatott, más tanítványokkal együtt.

- c) *hogy elküldje őket igét hirdetni, és hatalmat adott nekik, hogy kiűzzék az ördögöket.*

Vagyis arra, hogy hirdessék és tegyék jelenvalóvá Isten országának projektjét egy olyan világban, amelynek nincs reménye, és ahol nagyon sokan élnek ördögök fogságában, akik tönkreteszik életüket.

Így jelenik meg Isten országának projektje, amely alapjául szolgál a küldetés projektjének.

Sem antropológiai, sem teológiai szempontból ezt a három dimenziót nem lehet elválasztani egymástól, mert a tanítvány projektje egymástól elválaszthatatlanul magában foglalja ezt a három dimenziót: a személyes, a közösségi és a missziós dimenziót.

Az egyetlen dolog, ami változik – attól függően, hogy személyes, közösségi vagy missziós projektről van szó –, az a perspektíva, az a látószög, amelyből nézzük ezt a három dimenziót mint az önmagunkkal, a testvéreinkkel/nővéreinkkel, az egész emberiséggel való **találkozás** kiváltságos helyét.

A személyes projektben az *önmagammal való találkozásból* indulok ki, és belülről kifelé megnyílok a közösség felé, személyes helyzetemből a misszió felé. A közösségi projektben a *testvéreimmel/nővéreimmel való találkozásra* összpontosítok, felőlük tekintek önmagamra és felőlük nézem küldetésünket. A missziós projekttel az a célom, hogy *találkozzam azokkal a férfiakkal és nőkkel*, akiket Isten életem útjára helyezett, akikkel együtt dolgozom, és innen kiindulva vizsgálom felül személyes hivatásomat és közösséghez tartozásomat.

A személyes projekttel a megkülönböztetést személyes valóságomból kiindulva a következő területekre alkalmazom: személyes élettörténetemre, a változásokra és válságokra, amelyeknek ki van téve személyes önazonosságom az idő előrehaladtával, saját dinamikáimra, a személyes és közösségi konfliktusokra, Istennel való kapcsolatomban, küldetésem és munkám világára.

5. A személyes projekt szakaszai²

A személyes projektnek, amely nem akar pusztán programidőpontokat és feladatokat rögzíteni, valamilyen formában a következő lépéseket kell követnie:

Két részre osztjuk: *a)* megvilágosodás; és *b)* programkészítés. A lényegi rész a megvilágosodásé. Épp ezért nagyobb elkötelezettséget kíván, és nehezebb is.

A) Megvilágosodás

1. Alapdöntésem (*optio fundamentalis*) tisztázása.
2. Önmegismerés.
3. Megkülönböztetés.
4. Megvilágosodás.

B) Programkészítés

5. Prioritás
6. Célok és elérésükhöz szükséges eszközök.
7. Kiértékelés.

Röviden végigtekintjük ezeket a lépéseket, kicsit többi időt szánok majd a legfontosabbakra.

² Részletesebb ismertetését lásd: *El proyecto personal como voluntad de autenticidad*, Frontera-Hegian, ed. Frontera, Vitoria, 1996⁴.

5.1. Alapdöntésem tisztázása

Mit jelent az alapdöntés?

A személyes projekt értékes segédeszközként szolgálhat az ifjúkor kezdetétől, amikor valakinek az életében elkezdnek megjelenni olyan eszmények, amelyek képesek kiérlelni alapdöntését. Ebben az életszakaszban a személyes projekt nagy segítséget nyújthat a személyes kísérésben, mind a kísért, mind a kísérő személy számára.

A fiatalnál a személyes projekt kiváló eszközként szolgálhat arra, hogy tisztázza és meghatározza alapdöntését: Ki vagyok én? Mi akarok lenni? Ki akarok lenni? Mit akarok az életemmel? Milyen irányba hív engem Isten? Ezek a nagy kérdései egy fiatal személyes projektjének.

A fiatalkor előtt, énképünk válságba kerülése előtt, mely segít, hogy valós énünkhöz közelebb kerüljünk, lehet, hogy jobb lenne inkább programkészítésről, mint projektről beszélni.

Itt viszont, amikor projektről beszélünk, felnőtt személyekre gondolunk, akik már meghozták alapdöntésüket, akik már választottak hivatást.

Az életben mindannyian meghatározott indíték szerint cselekszünk: megvalósítani önmagunkat, fejlődni, győzni, szeretni és szeretve lenni, egyszóval megtalálni életem értelmét és ily módon boldognak lenni. Amikor elérem azt, hogy egész lételemet egy jelentés (értelem), egy érték felől szemlélem, és abból mint forrásból fakadnak a motivációim, döntéseim és cselekedeteim, akkor egységes az életem egy projekt körül, akkor elmondhatom, hogy ura vagyok önmagamnak, tudom, mit és miért teszek: meghoztam **alapdöntésemet**.

Csak akkor beszélhetünk személyes projektről, ha az egy szabad alapdöntés körül forog, olyasmiről van szó, amin valakinek az élete múlik, és amely képes értelmet adni egész életének. Az ember sokkal inkább annak érzi szükségét, hogy megtalálja élete értelmét, mint hogy boldog legyen (V. Frankl). Nietzsche pedig azt mondta: „Akinek van már egy *miértje*, nem riad vissza semmilyen *hogyantól*.” Ez az alapdöntésemet meghatározó érték válik tudatos motivációim forrásává, amelyek arra indítanak, hogy cselekedjem, éljek, szeressek, lemondjak, válasszak, döntsek egzisztenciám egészéről.

A személyes projekt olyan eszköz, amely segít kifejezetten megfogalmaznunk, hogy mivé szeretnénk válni, segít tisztázni azt az értékhierarchiát, amelyben hiszünk, és felépíteni a stratégiát mint hivatást ennek az értéknek önmagamra vonatkoztatására.

Nyilvánvaló, hogy saját méltóságunknak és a személyes szabadságunkhoz való elidegeníthetetlen jogunknak a felfedezése a mi nyugati kultúránkban azzal a veszéllyel jár, hogy megrekedünk egy vad individualizmusban. Ez az individualizmus a szerzeteséletben különösen is ott érezhető, ahol ez a felfedezés, valamint a saját autonómia és a személyes méltóság visszaszerzése későn történik meg. A posztmodern érzékenység radikalizált egy individualista kultúrát, amely beszűrődik életünkbe, és amelyre reagálnunk kell.

Mindenesetre a szabadság, a saját autonómia elismerése a szerzetesélet számára is nagy vívmányt jelentett. Szilárdabb hivatásokat tesz lehetővé, mert csak az képes odaadni az életét, aki kezébe is vette. Csak az tudja életét nagylelkűen átadni, aki felelősen felvállalta saját életét.

Az a helyzet, hogy a szerzeteséletben sokan örökfogadalmat tettek úgy, hogy nagyon szegényes volt a tudatosságuk szabadságukról, személyes autonómiájukról, következőképpen személyes önátadásukról. Így az történik, hogy amikor felfedezik szabadságukat, életük további részét arra szentelik, hogy visszaszerezzék mindazt, amiről egyetlen napon lemondtak. Így jön létre az individualista és agglégény életmód.

Pedig csak akkor létezik hívő hivatás, csak akkor létezik projekt mint hivatás, amikor felfedezzük, hogy az élet értelme és szenvedélye önmagunkon túl van. A hívő projekt abban áll, hogy **önmagamot meghaladva válok önmagammá**.

Ebben az értelemben mindenki megfogalmazza saját projektjében: Azt vagy Akit, *amire vagy akire* rábízta, és *aminek vagy akinek* átadja egzisztenciáját. A projektem egyszere kifejezi azt, ami/aki lenni szeretnék, és azt ami/aki vagyok.

Amikor elérem azt, hogy egész egzisztenciámat egy jelentés (értelem), egy szeretet fényében látom, akkor mondhatom, hogy ura vagyok önmagamnak, és így át tudom adni magam: tudom, hogy mit és miért teszek.

Meghoztam alaplöntésemet, amely indít (mozgat) arra, hogy válasszak, cselekedjek, éljek, szeressek, lemondjak és szublimáljak; egyszóval arra, hogy döntsek létezésem egészéről.

Fiatalkorban a projekt fő feladata az, hogy segítsen tisztázni, hogyan viszonyul a szívem az élethez, milyen az alaplöntésem mint a belső átalakulás, az úton levés és az önátadás dinamikája. Azután megértem a szabadság értelmét: fogom szabadságomat és átadom annak, akit legjobban szeretek. Azután megértem, hogy a szabadság az emberi méltóság legnagyobb kifejeződése: azt a valamit vagy valakit választhatom, akinek át akarom adni magam.

5.1.1. A hitaktus mint alaplöntés

A hitaktus nem annyira azt jelenti, hogy elhiszek bizonyos eszméket vagy hitigazságokat, hanem azt, hogy rábírom életemet Istenre, és ebből kiindulva élem a hit engedelmisségét: élem Isten királyi uralmát. Ebből kiindulva tudom, hogy életem arra szolgál, hogy *szövetségben* átadjam azt. Nyilvánvalóan ehhez hosszú érlelődési folyamaton kell átmennünk emberi és hívő szempontból. Ezeknek a szakaszoknak a felismerése a személyes projekt egyik célja.

„Aki meg akarja menteni életét, az elveszíti.” Mivel senki sem tudja önmagát üdvözíteni. Véges, bűnös és mulandó lény vagyok. Ellenben „aki elveszíti életét értem, az megtalálja” (Mt 16,24–27). Következőképpen a hívő nem képességei és lehetőségei felhasználása alapján valósítja meg önmagát, hanem azáltal, hogy lemezteleníti önmagát, átadja és rábízta magát Annak kezére, aki képes megmenteni a haláltól. Létének forrása tehát az, hogy engedelmes Ahhoz és bízik Abban, akire rábízta egész egzisztenciáját hitben és szerető engedelmisségben. Az egész világnak át kell adnia életét valaminek vagy Valakinek. Az egész világnak rendelkeznie kell szabadsággal, hogy eldöntse, mire vagy kire akarja rábízni boldogságát, életének értelmét és sorsát. A hit engedelmissége nem a szabadság tagadása, hanem a szabadság legmagasabbrendű aktusa: én döntöm el, kinek akarom átadni életemet, mit akarok kezdeni életemmel. Nincs más lehetőségem, mint dönteni. Bizonyos szempontból igaza volt Sartre-nak, amikor azt mondta: „Szabadságra vagyunk ítélve.” Arra ítéltünk, hogy muszáj döntenünk. Viszont nem ítéletről van szó, hanem arról a méltóságról, hogy szabadok és autonómak vagyunk. Ez az emberi szabadság drámája és nagysága. Senki sem

spórolhatja meg ezt a döntést. Az élet alapdöntése feltételezi életünknek ezt a döntő tényét.

Minden életszakasznak megvannak a maga céljai és egymástól igen eltérő tartalmai az életkortól és az adott élethelyzettől függően. Ezért a személyes projekt mindig nagyon különböző lesz aszerint, hogy milyen életszakaszban vagyunk. Nem ugyanaz a projektje egy huszonnégy éves fiatalnak, aki épp tisztázza alapdöntését, és annak, aki énképének válságával küzd; egy negyvenéves felnőttnek, aki a realizmus válságának közepén van, vagy egy hatvanévesnek, aki életének beszűkülésének válságát éli, vagy annak, aki belépett a harmadik életszakaszba. Ezenkívül pedig minden személynek minden egyes életszakaszában igen eltérő tartalmú lehet a projektje aszerint, hogy élete milyen hányattatásokon, történéseken, válságokon megy át. Mindezeknél a helyzeteknél megfizethetetlen ajándékot jelent, ha számíthatunk egy kísérő segítségére.

A legnehezebb, ugyanakkor a legfontosabb a személyes projektben az, hogy kövesse szívünk megmozdulásait: ott mennek végbe ugyanis rejtélyesen az élet nagy döntései. Hogy utána elkészítsük stratégiáinkat – célkitűzésekkel és eszközökkel (programkészítés), melyeknek kísérniük kell szívünk vágyait –, az már egy második, jóllehet szükséges szakasz.

5.2. Önmegismerés

Az emberi lény nagyon összetett, bonyolult valóság. Döntéseibe a legkülönbözőbb tényezők játszhatnak bele, így például a tudatalatti motivációk, védekezési mechanizmusok, kényszeres cselekedetek stb., amelyek el tudnak rejteni előlünk olyan dimenziókat, amelyeknek gyógyulásra lenne szükségük. Ez a magyarázata annak, hogy a személyes projekt egyik fejezete az **önmegismerésről** szól.

Önmagunk megismerése nélkül sem emberileg, sem spirituálisan nem tudunk fejlődni. Csak egy reális énkép alapján tudunk előrehaladni. Ezért az önmegismerés az alapja minden személyes fejlődésnek, így alapja a projektnek is. Egyedül valós alapokra lehet tervezni, ehhez pedig önismeretre van szükség.

Mindazt, amit korábban az alapdöntésről mondtunk, ez az önmegismerés határozza meg. Elsősorban fiatal korban, amikor a projekt az énkép válságára összpontosít, vagyis az átmenetre önmagunk idealizált, vagyis irreális képéből önmagunk reális képébe.

Önismeretre azonban egész életünk folyamán szükségünk van. Olyan önismeretre, amely képes megvilágítani a személy tudatalattijának vagy még nem tudatosított rétegeinek is bizonyos szintjeit. Ha nem leplezzük le fokozatosan védekezési mechanizmusainkat, amelyek szinte mindig tudatalattiak, aztán tudatalatti motivációinkat, kényszer-cselekvéseinket, nem tudatos álarcaikat..., akkor mindig foglyaik maradunk, és képtelenek leszünk fejlődni. Szabadságunk rászorul arra, hogy felszabadítsuk tudatos vagy tudatalatti önbecsapásaiból. A személy időnként egyfajta „egzisztenciális hazugságba” kerülhet, talán nem tudatosan, amely megakadályozza emberi és spirituális fejlődésének egész folyamatát.

Sokak számára önmaguk megismerése és elfogadása jelentheti személyes fejlődésük és így személyes projektjük legnehezebb részét.

Hogyan tudunk előrehaladni ezen az úton önmagunk igazsága felé? Kétségtelenül vannak technikák, amelyek sokat segíthetnek. A kísérő személy döntő fontosságú lehet ebben. Őszintének lenni a kísérővel, és nem rejteni el előle valós életünket.

Más utak is vannak, amelyek nagy segítséget nyújthatnak: az önmegfigyelés vagy a lelkiismeret-vizsgálat, amellyel tudatosítjuk mindazt, amit a nap összevisszaságában megéltünk, vagy belekezdünk az enneagramba egy megbízható szakemberrel, vagy használjuk a Progoff által kidogozott intenzív naptármódszert (*Intensive Journal Workbook*)...

De mindezek a technikák semmit sem érnek, ha valakiben nincs meg az akarat, hogy hitelesen éljen, ha valaki eldöntötte szabadságában, hogy hátat fordít önnön igazságának, ha nem kész arra, hogy levegye álarcait. Itt az emberi szabadság egyik nagy titkát érintjük, melynek titkos kulcsát mindenki maga őrzi.

Ezért a személyes projekt mindenekelőtt meghívás az igazság akarására, a hiteles kapcsolatra önmagunkkal, az önmagunkért való felelősségvállalásra.

Az, ami itt kockán forog, két szabadság közt dől el: itt van az én személyes szabadságom, amely megnyílik saját igazságára, és itt van a Szentlélek, aki felszabadítja szabadságomat félelmeiből és rabságaiból.

5.3. Megkülönböztetés

Minél közelebb kerülünk ahhoz, hogy önmagunkról reális és igaz képünk legyen, annál kedvezőbb helyzetben leszünk, hogy megkülönböztetést végezzünk.

A hívő élet egész projektje mindenekelőtt a megkülönböztetés tényleges gyakorlása a Lélekben.

A projekt eszköz ahhoz, hogy a megkülönböztetés gyakorlásával éljük életünket, hogy nyomon kövessük a folyamatokat, és meghozzuk azokat a fontos döntéseket, amelyeket az élet kérlelhetetlenül kikényszerít. A személyes projekt kihívást jelent önnön hitelességünk számára, mivel arra hív minket, hogy nézzünk szembe saját hazugságainkkal, amelyeket tudatosan vagy nem tudatosan el szoktunk követni, és amelyeket lelkünk sötét rétegeiben meghúzódó motivációk táplálnak.

Miután tisztáztuk alapdöntésünket, a személyes projekt elsődleges célja annak felfedezése, hogy mi az a központi nehézség, az a tudatlanság, tudatosan vagy nem tudatosan elfogadott hazugság, amellyel nem akarok szembenézni, és amely meggátolja személyes fejlődésemet és hivatásom kibontakozását. Ha a projektet nem a megkülönböztetésnek ezekre a szintjeire helyezzük, akkor projektünk voluntarizmusban vagy merő programkészítésben fog kimerülni.

Pozitív oldalról nézve a személyes projekt azt próbálja meg kideríteni, hogy milyen dinamizáló tényezőt kell működésbe hoznom életemben annak érdekében, hogy érettebbé váljak, fejlődjek és kilépjek azoknak a biztonságot adó dolgoknak a világából, amelyek megnehezítik, hogy a hit engedelmisségében éljek. Az „igazság akarása” a megkülönböztetés során átalakul: azzá a vággyá, hogy megismerjem, mit kér tőlem Isten. „Uram, mit akarsz, hogy tegyek?” A válasz felfedezésként fog hatni a megkülönböztetés folyamatának végén, a Lélek belső megvilágosításaként, aki képes elindítani egy motivációs dinamikát és egy belső átalakulásunkat segítő dinamikát, lehetővé téve ezáltal újjászületésünket.

Ez a megvilágosodás a kulcsmozzanata mind a személyes, mind a közösségi projektnek.

Mindehhez szükség van önmagam elfogadására, türelemre, alázatra... és személyes élettörténetem pontos elemzésére a Lélek fényében.

A spanyol *megkülönböztetés* szó (*discernir*) mögött a *cerno, cernere* ige húzódik meg, vagyis azt jelenti, hogy *szitálunk, átszűrünk, megrostálunk*: átszűrjük életünket az evangélium kritériumain, hogy lássuk, mi marad fenn és mi nem. A megkülönböztetés ez a gyakorlat a Lélekben, amellyel arra törekszik az ember, hogy megismerje Isten akaratát egy olyan helyzetben, amely döntésre kényszeríti. Jesús Corella így határozza meg a megkülönböztetést: „Olyan lelki gyakorlat, melynek során az észlelés és bizonyos tapasztalataink elemzése révén megérezzük és felismerjük magunkban Isten munkálkodását, és abból kiindulva kikövetkeztetjük, mi az ő terve életünkkel, hogy döntést tudjunk hozni.”³

5.3.1. Alapdöntésem felismerése

Ha az az életprojektem, hogy kövessem Jézust, akkor alapdöntésemet a velem szembenálló Istennel való személyes kapcsolatomban határozza meg. Ami azt jelenti, hogy felül kell vizsgálnom, hogyan működött életem különböző szakaszaiban, nem a fejem, hanem a szívem.

Különbséget kell tennünk *választás* és *döntés* között. Mindeközben nem tettünk különbséget e két ige között, de mostantól megkülönböztetjük őket.

Életünk során sokszor kell választanunk. A választás az akarat cselekedete, melynek révén több lehetséges dolog közül választunk egyet. A képzés és a hivatástisztázás folyamata során az egyén választásokat visz végbe. A választások két dolgot vonnak maguk után: nemcsak arról van szó, hogy az egyik dolgot választjuk, hanem azt is, hogy ezzel lemondunk a másiktól.

Amikor választunk, nemcsak azt kell figyelembe vennünk, amit választunk, hanem azt is, hogy mit hagyunk magunk mögött. A választással mindig együtt jár a szakítás és a lemondás. Önazonosságunkban fejlődni csak választások révén lehet, amelyek azt eredményezik, hogy korlátozzuk önmagunkat és lemondunk bizonyos dolgokról. A gránittömbből csak úgy tud kiemelkedni a szobor, ha lecsiszolják róla a felesleges anyagot.

Viszont sosem a lemondás határozza meg a keresztény döntést, hanem az, amit választ az ember: a mennyek országának Istene. Az Isten országa iránti *szenvédélyes* szeretet teszi lehetővé, hogy a lemondást ne kínzó elfojtásként, hanem teljessé tevő választásként éljük meg. Ami nem jelenti azt, hogy eltűnne a minden lemondással, például a fogadalmakkal együtt járó seb.

Ezért, mivel a seb mindig megmarad, logikus, hogy ha kihuny az Isten országa iránti szenvedély, akkor fellángolnak más szenvedélyek, vagy hogy ha valaki felelőtlenül játszadozik ezekkel, akkor egyre jobban felerősödnek, az igazi és legfőbb szenvedély vonzereje viszont csökken.

Néhány választás nagyon fontos. Választhatja valaki azt, hogy a tanításnak szenteli az életét, választhat a karmelita vagy a jezsuita hivatás közül, lehet politikus, vállalkozó vagy betegápoló: ezek olyan választások, amelyek általában egész életre szólnak. A választás befejezett tény.

Ezzel szemben a **döntés** (*optio*), főképp az alapdöntés, az alapvető elköteleződés (*optio fundamentalis*) inkább a szív, mint az akarat dolga. Ez azt jelenti, hogy tartósan gyökeret eresztünk abba, amit egyszer kiválasztottunk. Az, hogy valamit választottam,

³ Jesús Corella: *El “qué” y el “porqué” del discernimiento*, CONFER, N° 107 julio/septiembre 1989.

még nem jelenti azt, hogy birtoklom is. Az, hogy azt mondtam, „követni akarom Jézust”, és felhagyok a karrieremmel, vagy kilépek egy adott helyzetből, vagy megszakítok egy kapcsolatot, még nem jelenti, hogy már követem is Jézust.

Most az a feladat, hogy szívünkkel gyökeret eresszünk abba, amit választottunk. Szívünkkel gyökeret eresztetni abba, amit választottunk, ezt hívják **opciónak, elköteleződésnek**. Egyszer már választottam, és letettem az örök fogadalmat, mostantól azonban mindennap gyökeret kell eresztenem, döntést kell hoznom, el kell köteleznem magam, hogy Jézus követője leszek, döntök e mellett a közösség mellett, amelyben élek, és döntök e mellett a hivatás mellett.

Az elköteleződés állandó feladat. Az elkötelezettségem csak akkor tart örökké, ha a döntésemet állandóan meghozom. Nincs olyan elköteleződés, amely engedné, hogy megspórolod szíved odaadását. Ezért elköteleződni és folytonosan megtért emberként élni ugyanazt jelenti.

Hú maradhatok ahhoz a választásomhoz, hogy szerzetes leszek, ezzel egy időben mégis elárulhatom alapvető elköteleződésemet. Az elköteleződés a szabadság fonálán függ, amely napról napra megújítja az Úrhoz való tartozását. A projekt mint a Szentlélekben végzett megkülönböztetés azt jelenti, hogy leszálok szívem közepéig, hogy az igazságra vágyva lássam, mennyire marad meg hivatásom története a hűség dinamikájában és Jézus követésének folyamatában, hogy ily módon *tudatosíthassam* valódi motivációimat, amelyek hívő életemet irányítják.

A személyes projekt mindenekelőtt ezt a virrasztó megkülönböztetést szeretné gyakoroltatni a felnőtt emberben. Tudatosan vagy nem tudatosan sokszor úgy döntünk, hogy nem köteleződünk el, nem bonyolítjuk életünket ilyen szintű dolgokkal, amelyek állandóan kimozdítanak minket, és mindenre rákérdeznek. Ezért el is kerüljük a projektet. Aztán pedig megállapodunk, és felhagyunk azzal, hogy életünket *állandó valami felé feszülésként* éljük meg.

5.4. Megvilágosodás

A megvilágosodás a projekt csúcsmomentuma. Ez önmagunk megismerésének az eredménye, melyet az igazságot keresve végeztünk, valamint a Lélekben végzett megkülönböztetésé. A megvilágosodás azt jelenti, hogy világosan látom jelenlegi helyzetemet, szorongás nélkül elfogadom azt, és lelkes vagyok elindulni egy meghatározott irányba, mert egyértelműen felismertem, hogy arra találok érettebbé válásomat és azt, amit Isten kér tőlem. A megvilágosodás a Lélek műve, aki nemcsak azt ismerteti fel velem világosan, hogy most mit érdemes tennem, hanem lelket is önt belém és motivál. Ez az, amit *Lelkigyakorlatos könyvében* Loyolai Szent Ignác *megmozdulásoknak* nevez: valami **belülről mozzgat minket**. A megvilágosodást úgy tapasztaljuk meg, mint jelenlegi helyzetem világos átlátását (annak fény- és árnyoldalaival, korlátjaival és lehetőségeivel), és mint belső szabadságom készítését vagy az alapvető változtatás **szükségességének** érzését.

Mivel elszaladt az időnk, csak röviden fogok szólni a projekt további lépéseiről.

5.5. Prioritás

A megvilágosodásnak konkrétan meg is kell jelennie valamiben, amire életemnek ezen a pontján *elsődlegesen* oda kell figyelnem, és amin dolgoznom kell: ez lesz személyes projektem **prioritása** (elsődleges feladata).

5. 6. Célok és az elérésükhöz szükséges eszközök

A programkészítés a tényleges foglalkozás a megkülönböztetés gyümölcseivel, hogy az elvégzett munka ne merüljön ki szép szándékokban. A program konkrétan megfogalmazza a célokat és az elérésükhöz szükséges eszközöket.

Célok: az, amit magam elé kitűzök életutamnak ezen a pontján a **megvilágosodás** és az **érzett megmozdulások** gyümölcseként. A célt alapvetően az a prioritás határozza meg, amelyet a Lélek megvilágosító működése szemem elé tárt életemnek ezen a pontján. Mindig elérhető és kiértékelhető célt kell kitűzni. Nem elérhetetlen vágyálmokat. A eszmény kijelöli az irányt, amerre haladnom kell, de nem lehet egy konkrét cél tárgya.

Eszközök (mediációk): azok a konkrét és értelmes tevékenységek, amelyek segítenek céljaim elérésében.

5.7. Kiértékelés

Időt szánok arra meghatározott időközönként, hogy megvizsgáljam, hogyan teljesítem a projektemmel kapcsolatos vállalásaimat: a gyakorlatban használok-e és hogyan a magam választotta eszközöket, segítenek-e céljaim elérésében, kell-e változtatnom valamin... Amit nem értékelünk ki, az leértékelődik, és a feledés homályába vész.

Befejezés

Az volt a szándékom, hogy átfogó képet adjak a személyes projektről, kissé jobban kiemelve azokat a pontokat, ahol dinamikájának lényege rejtőzik. Azt akartam, hogy világosan lássuk, a projekt elsődlegesen nem programkészítés, hanem önmegismerés és megkülönböztetés. Sokkal inkább a szív, mint a fej munkája. Egyedül a megkülönböztetés teszi lehetővé a **megvilágosodás** elérését, annak felismerését, aminek életemnek ezen a pontján elsődlegesnek kell lennie. A program elkészítése a megvilágosodást követi. Nem a programkészítés nehéz, hanem az igazságra törekedve a megvilágosodás elérése és a Lélekben végzett megkülönböztetés.

(Ford. Tőzsér Endre SP)